

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne izvenredne nedelje in praznike. — Inzerati do 80 petih vrst in Din 2. do 100 vrst in Din 2.50. od 100 do 300 vrst in Din 3. večji inzerati petih vrst Din 4.— Popust po dogovoru, inzeratni davek posebej. — Slovenski Narod velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za inozemstvo Din 25.—. Rokopisi se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knafljeva ulica šte. 5
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Grajski trg št. 7 — NOVO MESTO, Ljubljanska cesta, telefon št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 — JESENICE: Ob kolodvoru 101.
Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351

Izven oficijelnega programa:

Madžarska demonstracija proti grofu Ciano

Za časa Cianovega obiska so Madžari vprizorili nove teroristične napade na Slovaško v znak protesta proti dunajski razsodbi — Grof Ciano je zaradi tega prekinil razgovore z madžarskimi državniki — Represalije Slovaške

BUDIMPEŠTA, 21. dec. br. Silno pozornost v tukajšnjih diplomatskih krogih so izzvali ponovni napadi madžarskih teroristov na slovaško ozemlje in to baš za časa bivanja italijanskega zunanjega ministra v madžarski prestolnici. V diplomatskih krogih so prepričani, da so bili ti incidenti, ki so se pa končali krvavo za madžarske teroriste, uprizorjeni nanašče za Ciano obisk v Budimpešti, da bi na ta način demonstrirali nezadovoljstvo Madžarske z dunajsko razsodbo, pri kateri je osebno sodeloval italijanski zunanji minister grof Ciano. To naj bi bilo tudi dokaz, da odnosi med Madžarsko in ČSR z dunajsko razsodbo še niso urejeni in da Madžarska slej ko prej vztraja pri svoji zahtevi po skupni meji s Poljsko.

Italijanski zunanji minister je bil zaradi teh dogodkov, ki so imeli za posledico prekinitve pogajanj med Madžarsko in Slovaško, zelo presenečen in jih smatra za osebno žalitev. Zatrjuje se, da je grof Ciano zaradi tega ostro protestiral pri madžarski vladi in prekinil razgovore, ki jih je imel z madžarskimi državniki.

Slovaška vlada je v znak protesta proti početju Madžarov prekinila vsa pogajanja z Madžarsko in obvestila o tem tudi velesile z dostavkom, da se z Madžarsko noče pogajati prej, predno ne bo dala madžarska vlada popolnega zadoščenja ter predno ne bo dala zanesljivega jamstva, da bodo taki napadi preprečeni. Razen tega zahteva Slovaška, naj pritisnejo velesile na Madžarsko, da takoj ukine vsa taborišča teroristov, v katerih se veščajo teroristi pod vodstvom aktivnih madžarskih oficirjev za napade na Slovaško.

Kakor se danes zatrjuje, je bil o tem obveščen tudi grof Ciano, ki je dosegel, da bo mešana češkoslovaško-madžarska komisija izvedla preiskavo o obmejnih incidentih.

Po oficijelnem programu

Budimpešta, 21. dec. e. Lova v Gödöllőju so se udeležili poleg regenta Horthyja in italijanskega zunanjega ministra Ciana tudi madžarski zunanji minister Csaky, minister trgovine in narodne obrambe in še več diplomatov. Lov se je pričel včeraj in je bil prekinjen opoldne, ko so odšli udeleženci na kosilo, a po kosilu se je lov nadaljeval. Ustrelili so več merjasev in jelenov. Nato so se namestnik Horthy, grof Ciano ter ostali udeleženci lova vrnili v Budimpešto. Med lovom je šef madžarskega presbiterija zunanjega ministrstva priredil italijanskim novinarjem na čast, ki so prišli v Budimpešto, obed. Med kosilom so bile med Italijani in Madžari izmenjane pozdravne zdravice.

Takoj po vrnitvi z lova ob 15. je grof Ciano nadaljeval razgovore z italijanskim zunanjim ministrom grofom Csakyjem. Tem razgovorom je prisostvoval tudi predsednik vlade Imredy. Ob 18 je grof Ciano v italijanskem poslanstvu sprejel člane italijanske kolonije, zvečer pa je bil na večerki, ki je bila njemu na čast prirejena v Park-klubu s strani grofa Csakyja.

Razgovore med madžarskimi državniki in grofom Ciano držve v največji tajnosti. Kakor se v dobro poučenih krogih dozna, potekajo razgovori normalno in je pričakovati, da bodo jutri zvečer končani, ker bo grof Ciano v četrtek zgodaj jutraj zapustil madžarsko prestolnico. Pri teh razgovorih je šlo za kompleks vprašanj, katerih rešitev naj bi pogljobila madžarsko-italijanske odnose. K temu spadajo tudi gospodarski odnosi med obema državama.

Diplomatski krogi se živahno zanimajo tudi za razgovore, ki se tijevo Jugoslavije, ker je nedvomno, da so v prvi vrsti razpravljali tudi o tem. Eno najvažnejših vprašanj teh razgovorov pa je bil problem Podkarpatske Rusije. Znano je, kako se je Madžarska skupno s Poljsko zavzemala za to, da bi se Podkarpatska Rusija razdelila tako, da bi dobili Madžarska in Poljska skupno mejo. Ti madžarski napori so pa našli na odpor z nemške strani in posledice tega je bila skupna nemško-italijanska demarša v Budimpešti.

Kar se tiče vprašanja izstopa Madžarske iz Društva narodov, ni pričakovati nobenega konkretnega sklepa. Dočim je Madžarska pripravljena zapustiti Društvo narodov, se s strani prijateljskih držav izraža želja, da bi se naprej ostala v ženevski instituciji in to v prvi vrsti kot opazovalec treh sil, ki tam ne bi bile več zastopane. Glede pristopa Madžarske k protikomunističnemu paktu doslej še ni bilo nobenega sklepa in smatrajo, da do tega vsaj zaenkrat ne bo prišlo. Obe strani pa stremita, da se da obisku grofa Ciana povsem nepolitičen značaj in zaradi tega sklepi in rezultati teh pogajanj in razgovorov sploh ne bodo objavljeni.

Nesoglasja v angleški vladi Nezadovoljstvo zaradi prepočasnega napredovanja v oboroževanju bo najbrže izzvalo vladno krizo

London, 21. dec. e. V angleški javnosti je bilo znova spreženo vprašanje rekonstrukcije Chamberlainove vlade. Nekateri listi napovedujejo, da bo v kratkem prišlo do vladne krize. V sami vladi je v resnici nastalo nezadovoljstvo zaradi prepočasnega razvoja angleškega oboroževanja. Skupina mlajših ministrov, zlasti državnih podtajnikov s Hudsonom, državnim podtajnikom v ministrstvu trgovine na čelu, je opozorila Chamberlaina na nepopolno stanje oboroževanja, ki je v zastoju, prav tako pa tudi glede nacionalne obrambe, ki ni na višini. Obtožujejo ministre vojaških resorov, zlasti vojnega ministra Hoara Belisho in ministra za koordinacijo obrambe Thomasa Inskipa. Mlajši člani

vlade obtožujejo svoje starejše tovariše, da so premalo iniciativni v izvajanju programa za izboljšanje stanja zračne obrambe. Dozdaj še ni znano, do kakšnih razmer je prišlo do nezadovoljstva v vladi sami in kakšne posledice bo imelo. Mislijo, da imajo mlajši člani tudi podporo v delu parlamentarne večine. Povsem izključeno pa je, da bi se pred božičnimi prazniki prišlo do kake spremembe v vladi.

London, 21. decembra. AA. DNB. Kralj Jurij VI. je sredi sprejel v avdijenco vojnega ministra Hoara Belisho. Ime vojnega ministra se je včeraj čisto omenjalo v zvezi z resnimi političnimi kombinacijami o bližnji preosnovi angleške vlade.

Napetost med Rusijo in Japonsko Japonska je postavila Rusiji ultimativne zahteve glede ureditve spora o ribolovu

Tokio, 21. decembra. AA. Japonska javnost se izprašuje, ali se ne bo morda japonsko-sovjetski spor zastran ribolova ob sibirski obali spremenil v nov Canku-feng, to je v novo merjenje sil med obema državama. Osemdnevni ultimativni rok, ki ga je v imenu japonske vlade poslal poslaniški svetnik Harukison Niši za sprejetje japonskega predloga, poteče danes. Iz japonskih krogov se je zvedelo, da je japonski poslanik dobil davi po kablu na-

vodila, da ima obvestiti sovjetsko vlado, da bo samo ona kriva posledic, če bi zavrnila japonske predloge. Japonski uradni krogi so glede značaja možnih zapletiljev zelo zapeti, toda po pisanju japonskih listov je Tokio odločen, če bo treba, izsiliti svobodo ribolova in zavarovati interese japonskih ribičev z vojnimi ladjami ob sibirski obali. Bati se je, da bi to utegnulo roditi resno napetost.

Zatišje na španskih frontah Zadnje dni so bile ustavljene vse borbe Franco pripravlja novo ofenzivo

Hendaye, 21. dec. o. Tuji dopisniki poročajo iz Španije, da se na španskih frontah v zadnjem času bratijo nacionalistični in republikanski vojaki. Po zadnji bitki ob Ebru vlada skoro na vseh španskih frontah tišina. Prizadevanja za zaključitev pravega premirja niso napredovala, ker nasprotujeta temu vladi v Barceloni in Burgosu. Meje nacionalistične Španije so zaprte za 10 dni. Po vestih iz Burgosa se Franco pripravlja za odločilno ofenzivo proti Kataloniji in zlasti proti Barceloni, ki pa se bo pričela šele tedaj, ko bo mrz nekoliko popustil. Na obeh straneh imajo

velike težkoče s preskrbo z živili in vojaškimi potrebščinami. V dobro poučenih krogih poudarjajo, da se španska državljanska vojna približuje koncu in da bo padla zadnja odločitev na diplomatskem polju in ne na fronti. Odločitev z orožjem ne prihaja več v poštev.

Barcelona, 20. dec. a. Danes je 53 bombnikov napadlo Taragono ter vrlo nanjo 50 bomb štiri bombe so padle v gimnazijsko poslopje, število žrtev še ni znano, zdaj pa se, da ni veliko, ker je bilo ljudstvo 16 minut pred začetkom napada opozorjeno, da se bližajo sovražna letala.

Napad na newyorškega župana Iz maščevanja ga je napadel neki odpuščeni občinski nameščence

New York, 21. dec. e. Newyorški župan Guardia je bil včeraj opoldne napaden v trenutku, ko je prihajal v City Hull. Neznane ga je sunil s pestjo v hrbet. Župan je hotel reagirati, a v tem hipu je že besna množica obkolila napadalca in ga pretepla, še predno je mogla intervenirati policija. Ko so napadalca odpeljali v prostore občinskega tajništva, so ugotovili, da ni pri pravi pameti. Značilno pa je, da je župan Guardia prejel v zadnjem času več grozljivih pismen s kljukastim križem, v katerih mu groze, da se bodo nad njim maščevali, če bo še naprej napadal narodne so-

cialiste. Župan Guardia je izjavil, da ga je napadalec, ki je neki Hagen, že štiri leta nadlegoval z raznimi prošnjami. Napad na župana je izzval veliko razburjenje v vseh ameriških krogih, ki poudarjajo, da je skrajni čas, da se napravi konec brutalnostim podkupljenih elementov tuje propagande. Napadalec James Hagen je popreje delal v občinskem uradu za podporo nezaposlenih delavcev. Ker je bil zaradi nerednosti odpuščen iz službe, se je hotel maščevati nad županom. Guardia je zaradi sunka padel in se je lažje poškodoval nad levim ocesom.

Nov zakon proti židom na Madžarskem V vseh poklicih bo udejstvovanje židov do skrajnosti omejeno

Budimpešta, 21. dec. V nedeljo se je vršila izredna seja vlade. Proučevali in sprejeli so novi židovski zakon. Zakon ne bo izšel pred torkom zvečer po seji vladne stranke. Pravosodni minister je sporočil novinarjem, da ne gre samo za splošni okvir zakona, temveč da bo vlada odka-

zala parlamentu konkreten predlog za ureditev židovskega vprašanja. V krogih vladne stranke govore, da židovski zakon loči splošne pravne norme od gospodarskih ukrepov. Tudi vprašanje, kdo se smatra za žida, so uredili tako, da veljajo za nežide vse tiste osebe, katerih oba rodi-

Skromen rezultat

Budimpešta, 21. dec. AA. Havas. Iz zanesljivega vira se je zvedelo, da bo kmalu podpisan kulturni sporazum med Madžarsko in Italijo. V Budimpešti bodo ustanovili italijansko gimnazijo. Italijanski jezik bodo uvedli po vseh šolah in ga zenačili s francoskim jezikom.

Velja sta bila za časa rojstva svojega otroka člana katerekolikršanske verozvede. Dalje so se zedinili tudi glede okoliščin, v katerih židje ne morejo izvrševati posameznih poklicev. Vladi ni pristala na poprečje 20 odstotkov, ampak je ta odstotek prilagodila posameznim strokam gospodarstva. V nekaterih poklicih je židom dovoljena samo šestdesetna udeležba. Novi židovski zakon bo stopil v veljavo najpozneje v februarju. Razen židovskega zakona je ministrski svet sprejel tudi zakon o reformi zemljiške posesti.

Nemčija ne bo odgovorila na Chamberlainov apel

Berlin, 21. dec. e. Vse kaže, da z nemške strani ne bo odgovora na Chamberlainov apel, ki ga je naslovil glede pripravljenosti na sodelovanje za odstranjenje nevarnosti vojne. V berlinskih službenih krogih mislijo, da je Hitler dal že dovolj dokazov, ki lahko zadovoljijo Anglijo, če je pripravljena, da mu verjame. Na dobro poučenem mestu so sredi izjavili dopisniku Reuterja, da bo Nemčija dokazala, da želi mir, če bi prišlo do nove krize svetovnega mira.

Petrescu Comnen podal ostavko

Bukarešta, 21. dec. e. Sredi je bila seja vlade, na kateri je generalni komisar za manjšine Dragomir podal poročilo o svojem delu. Po seji je zunanji minister Petrescu Comnen odšel na dvor in prošil, da ga razrešijo dolžnosti zunanjega ministra.

Kralj je ostavko sprejel in imenoval za novega zunanjega ministra bivšega senatorja Gregorja Gafescu, ki bo danes ob 13. uri prisel pred kraljem Karolom.

Kritičen položaj v Siriji

Beirut, 21. dec. a. V Beirutu je prisel iz Evrope, kjer je obiskal razne prestolnice, predsednik sirskega ministrskega sveta Džamil Mardam. List »Al Jom« piše, da bo vlada Mardam-beja morala odstopiti, če se bo zavlačevala sklenitev francosko-sirske pogodbe. Nova vlada, ki bi se takoj nato sestavila, bi takoj proglasila samostojnost. List omenja tudi govoro o pripravljajoči se ostavki francoskega vrhovnega komisarja za Sirijo in Libanon, ki je šele pred kratkim prevzel to mesto.

Slovaški poslanci bodo uniformirani

Bratislava, 21. dec. br. Slovaška vlada je odredila, da morajo vsi člani avtonomnega slovaškega parlamenta nositi uniforme, slične uniformam Hlinkove garde. Kapa je podobna pokrivalu španskih falangistov, bluza je vojaška. Hlače črne. Za razliko od Hlinkove garde bodo morali poslanci nositi poseben znak na levem rokavu. Prav tako bodo tudi slovaški ministri nosili posebne uniforme z znaki, sličnimi znakom nemških narodnih socialistov.

Zopet potres v Turčiji

Carigrad, 21. dec. o. Pri Kršeniru je nastal nov hud potres, ki je porušil 50 hiš, 200 pa poškodoval. Človeških žrtve ni bilo, ker so ljudje že po prvem potresnem sunku zbežali na prosto.

Nemiri v Mehiki

New York, 21. dec. br. Predsednik mehiške republike Cardenas je podzvel stroge ukrepe, da zatre potkus upora, ki so ga organizirale fašistično usmerjene organizacije. V vse ogrožene kraje je bilo poslano vojaštvo. Izvršenih je bilo veliko številko arstacij.

»New York Times« poroča iz Mexica, da so nastali med kmeti in člani agrarnih sindikatov pri razdelitvi zemljišča v okolici Veracruzua resni nemiri. V mestu Ahasete je pri tej priliki bilo ubitih 7 ljudi, v Huantepecu pa osem.

Petrescu Comnen

rumunski zunanji minister, ki je sinoči podal ostavko. Kakor se zatrjuje, bo Petrescu Comnen imenovan za rumunskega poslanika pri Vatikanu. Vzrok njegove demisije ni znan, zatrjuje se pa, da je v zvezi s spremembo političnega kurza Rumunije

Grški kralj v Bruslju

Bruselj, 21. dec. e. Grški kralj Jurij je sinoči ob 19. prisel na severno postajo, kjer ga je sprejel kralj Leopold. Takoj po svojem prihodu se je odpeljal v dvor, kjer bo stanoval ves čas svojega bivanja v Belgiji. Sinoči je bila grškemu kralju na čast prirejena v dvoru intima večerja.

Pakt velesil zopet v ospredju

Pariz, 21. dec. e. Kontinentalna izdaja »Daily Mail« poroča iz Rima, da se bosta Chamberlain in Mussolini ob priliki svojega sestanka v januarju razgovarjala o sporazumu štirih velesil, ki bo imel za podlago bilateralne pakte o nenapadanju med Anglijo, Francijo, Italijo in Nemčijo. Načrt tega sporazuma je tudi že predložen Hitlerju in Daladierju. Po zaključitvi tega pakta štirih velesil, bi se pristopilo k resni rešitvi vprašanja splošne razorozitve.

Rezultati naknadnih volitev

V nedeljo so bile naknadne volitve v dveh občinah vrbske banovine. V Dobrotiču je dobila lista dr. Mačka 601 glas, vse ostale liste pa nobenega. V občini Bočae je od 734 volilcev glasovalo za listo dr. Mačka 98, za listo JRZ pa 70.

Odklikovanja

Beograd, 21. dec. p. Odklikovani so z redom sv. Save 5. stopnje naslednji učitelji in učiteljice: Zofija Gruntner v Tržiču, Karel Kromar v Št. Rupertu, Josipina Stepenšek v Laškem, Lovro Jevnikar v Št. Vidu pri Stični, Matej Pelko v Toplicah pri Zgorjuj, Stanislava Vencajz v Ljubljani, Leopold Hladnik v Št. Vidu pri Ljubljani, Peter Nemeč v Ščavnici, Josipina Kren v Gornji Radgoni, Alojzja Verbič v Gor. Logatcu, Ciril Drekonja v Pobrežju, Karel Kočar v Canjkovi, Fran Štular v Vavti vasi, Janja Segula v Ptujju, Marija Pokersnik v Javorju pri Škofji Loki, Marija Perin pri Sv. Križu pri Šmarju, Kristina Fahnner v Ljubljani.

Uspesh naših teniških prvakov v Čilu

Zagreb, 21. dec. o. Iz Santinga v Čilu poročajo, da sta jugoslovenska teniška prvaka Punčec in Pallada premagala reprezentanco Čila v prijateljski tekmi z rezultatom 5:0.

Vpokojitve v zunanjem ministrstvu

Beograd, 20. decembra. AA. S kraljevim ukazom sta upokojena Dragan Božović, svetnik v 4/1 v zunanjem ministrstvu in Dušan Drašković, tajnik v 4. v zunanjem ministrstvu.

Norveški prestolonaslednik obišče Ameriko

London, 21. dec. AA. Reuter: Iz Washingtona poročajo, da je zunanje ministrstvo objavilo, da bo norveški prestolonaslednik obiskal Zedinjene države v aprilu prihodnjega leta. Norveški prestolonaslednik bo gost predsednika Roosevelta in bo stanoval v Hydeparku, kjer je Rooseveltova vila.

Grčija in Francija

Atene, 21. dec. AA. Posebni Havasov dopisnik poroča: Predsednik vlade Metaxas in francoski poslanik v Atenah sta podpisala pomemben sporazum o okrepljeni tradicionalnih in kulturnih vezi med Grčijo in Francijo. Sporazum predvideva izmenjavo profesorjev na vseučiliščih, olajšanja za študij dijakov. Sodelovanje med radijskimi postajami in slično.

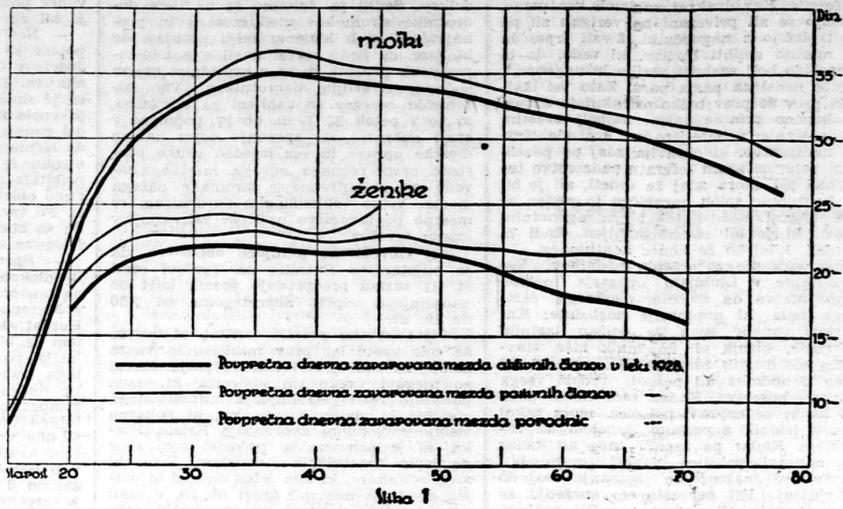
Carib, 21. decembra. Beograd 10, Pariz 11.635, London 20.635, New York 442.425, Bruselj 74.50, Milan 23.275, Amsterdam 240.37, Berlin 177.25, Praga 15.125, Varšava 83.62, Bukarešta 3.25.

Kdo izrablja bolniško zavarovanje?

Stvarno sodbo o socialnem zavarovanju si lahko ustvarimo samo na podlagi dobre statistike

Ljubljana, 21. decembra
 »Spominski zbornik« OUZD, ki je izšel nedavno za 50-letnico našega bolniškega zavarovanja, vsebuje mnogo dokumentarnega gradiva za proučevanje naših socialnih razmer. Ob tej priliki se naj dotaknemo vprašanja zlorab bolniških podpornikov po zavarovalnicah; nekateri mislijo, da bolniško zavarovanje najbolj izrabljajo najrevnejši delavci. Tako je tudi časopis pred 50 leti presojalo bolniško zavarovanje zelo naivno, čes da bodo neomnožne delavke iskale kaj pogosto zatočišče v porodnišnici zaradi porodine ter da pomeni podpiranje samskih delavk, nezakonskih mater, samo podpiranje nenravnosti.

Zloraba bolezenskih podpornikov od strani zavarovancev.

ponazorili razna zavarovalna vprašanja v zvezi z našimi socialnimi razmerami. V Zborniku je objavljen grafikon, ki dokazuje, da so zlorabljanje bolniškega zavarovanja globlji vzroki, ne le želja revnih delavcev, da bi prejeli hraninarjo. Strokovnjaki celo trdijo, da je zlorabljanje bolniškega zavarovanja tako veliko, da uspeh socialnega zavarovanja zavisi predvsem od preprečevanja teh zlorab. Tako navajajo, da podjetniki hote ne prijavljajo, odnosno nepravilno prijavljajo svoje delavce; delomrzi delavci simulirajo razne bolezni itd. Vendar objektivni strokovnjaki tudi priznavajo, da so nekateri trditve o slabih straneh socialnega zavarovanja pretirane. Tako je n.p.r. švicarski zdravnik dr. Birchner trdil, da so Nemci izgubili svetovno vojno, ker so bili zaradi socialnega zavarovanja (!) živčno degenerirani.

V Zborniku pa čitamo, da »zlorabljanje« porodnic nikakor ni tako strašno kakor je pokazala praksa dolgih let. Pač pa poznajo celo vrsto drugih zlorab zavarovancev obeh spolov, ne glede na to, ali so poročeni ali ne. Zlorabe so pogosto tako hude, da vprav ogrožajo bilanco ravnotežja. OUZD je izdal že l. 1930 posebno publikacijo grafikonov in tabel, ki so živo

boljše hranijo ter žive v bolj zdravnih ter socialnih razmerah kakor njihovi slabo plačani tovariši. Pri slabo plačanih delavcih je revščina pogosto posreden ali neposreden povod bolezni. Človek bi torej pričakoval, da je zavarovana mezdolnca nižja od povprečne dnevne zavarovane mezde vseh zavarovancev, kajti obolevati, odnosno zatekati se na bolniško blagajno bi se morali predvsem slabše plačani delavci. Zato nas statistika tem bolj preseneča. Kaže nam, da je tem večja morbilneta (številčno razmerje bolnih članov proti zdravim), čim višja je zavarovana mezdolnca in čim višja je podpora — ne glede na spol, starost in poklic.

Ali so torej slabše plačani delavci bolj zdravi? Ali pa boljše plačani delavci zlorabljajo bolniško zavarovanje? Vsekakor bi bilo prav, če bi nam na to vprašanje strokovnjaki odgovorili določno.

Dvoma ni nobenega: zavarovana mezdolnca moških bolnikov je bila l. 1928 (na tisto leto se nanaša grafikon) za 10% višja od zavarovane mezde moških zavarovancev. Zavarovana mezdolnca bolnic je pa bila še višja, in sicer za 12% od zavarovane mezde vseh zavarovank.

Našim potomcem čez 5000 let

»Naj ta spominski torpedo v zemlji mirno počiva. Ko se čez 5000 let prebudi k življenju«, naj bo njegova vsebina dobrodošlo darilo našim tako daljnim potomcem.«

Tako se glase v strogem prevodu besede, izgovorene 23. septembra opoldne, ko so pošiljali državljani Zedinjenih držav kovinasto »pismo« svojim neznanim potomcem, ki bodo živeli čez 5000 let. To pismo je nekaj izrednega. Podobno je torpedo in narajeno iz posebne kovine. Kovinasti oboj je dolg dobra 2 metra in pol, in tehtja z vsebino nad 400 kg. Torpedo so zakopali v zemljo v New Yorku, tam kjer bo prihodnje leto svetovna razstava. Tam ostane točno pet tisoč let. Leta 6938 naj bi ga pa odkopali in proučili njegovo vsebino. Tako bi imeli ljudje bodoče civilizacije točen pregled vsega, kar je zanimalo ljudi našega stoletja.

vseh panog znanosti, ob sodelovanju najuglednejših ameriških arheologov. V torpedu je v prvi vrsti 35 predmetov, s katerimi prihaja naše pokolenje dan za dnem v stik: od odpiralca konzerv do ženskega klobuka najnovejše mode in miniaturne kamere, dalje je tu zrnje vseh vrst v zapetih steklenih epruvetah, ki bi »oglo« vzklti tudi čez pet tisoč let, kakor je vzkltlo zrnje iz faraonovega groba. Poleg tega bo ohranjen našim potomcem, sladkor, moka, tobak, lan, volna, bombaževina in vzorce raznih živil, da bodo imeli točen pregled vsega, kar smo jedli in pili in kako smo živeli. V torpedu je še okrog 40 strovin, skrbno označenih in zaviti v najtrpežnejši papir. Napisli so pisani s kemičnim črnilom, ki se ne da izbrisati.

Najvažnejši v tem čudnem torpedu, so pa zvitki mikrofilmov, s katerimi vse, kar ve človeštvo naše dobe. V enem je vsa enciklopedija, obsegajoča 10 milijonov besed. Potrebovali bi okrog 100 debelih knjig normalnega tiska, če bi hoteli napisati vse, kar je šlo na eno kolosec mikrofilma. Tisk mikrofilma je s pomočjo povečevalnega stekla lahko čitljiv. Je pa tako zgoščen, da bodo rabili učenjaki bodočih pokolenj, morda 10 let predno bodo vse to prečitali in proučili. Vprašanje je seveda, če bodo ljudje čez 5000 let še razumeli naš jezik. Morda ga bodo. Pa tudi če se bo znatno izpremenil ali pa sploh izgubil, bodo naši bodoči raziskovalci točne nasvete za njegovo proučevanje v priročni miniaturni jezikovni knjižnici z navodili za izgovarjavo. Tu je tudi sveto pismo, tiskano v 300 jezikih, od katerih se jih bo gotovo ohranilo vsaj nekaj, čeprav bodo izpremenjeni.

Predmeti, ki so prišli v poedine valjarje, so bili izbrani na konferenci zastopnikov

V zelenem pecku

Polkovnik Morris je odprl oči, toda namestu šotorskega platna je videl samo morje plamenov. Veliki ognjeni jeziki so švigali iz teme in se prepletali v krvavih progah. Plameni so naenkrat izginili in namestu njih se je prikazal ogromen roj isker. Rdeče iskre so letele kviku, plesale so v temi in se izpreminjale v ogromna žarčca koleasa. — Zejen sem, — je šepetal bolnik, toda nihče ga ni slišal. Mladi strežnik, ki se je zanašal na to, da bo polkovnik spal, je bil nekje v pragozdu s Carterjem.

V mrličnih prividih se je ranjenec dvignil na postelji. Plameni, iskre in ognjena koleasa, vse je hipoma izgubil. Prizor se je izpremenil. Polkovnik Morris je videl v vročici pragozd. Ogromna drevesa, poraščena s tisočnimi drobnimi ovijalkami, so se dvigala pred njim liki jeze. Polkovnik Morris je vedel, da mora pridreti skozi to pecklo. Pognal se je proti zelenemu jezu, navahli je nanj s telesom in... Toda pragozd se je razmaknil in sam je delal pritepecu pot.

Gladka steza je vodila na livado. Lahna megla se je valila nad svetlozelenim travnikom. Že je hotel polkovnik stopiti na travnik, pa se je na-

enkrat zavedel. To je bilo močvirje in to, kar se mu je zdelo zelen travnik, so bile tisočere kače.

Proč, proč! Jel je na vsjo moč bežati in pred očmi se mu je stemnilo. Omahnil je zopet ves izčrpan na blazinice, kjer je nepremično obležal.

— Vode! — je stokal.
 Zopet je odprl oči.

Videl je živo šotorsko platno, po katerem so plule rdeče krivulje in valovili čudni okraski. Zdelo se mu je, da ga objema megla, in šele čez nekaj časa se je zavedel, da leži za zaščitno mrežo proti moskitom.

— To, kar sem videl, so bile samo sanje, — je ponavljal tiho ranjenec, toda ustnice so se premikale, a iz ust ni prišla nobena beseda. Ranjenec je pa nadaljeval:
 — Bil sem ranjen in vročico imam, kar vidim, to so samo prividi. Zdej zdej se bo nekdo sklonil nad menoj in mi dal zdravilo, po katerem bom zaspal.

Polkovnik je upri izbuljene oči nad vhod v šotor. Zavesa se je naenkrat odgnila in vstopila je čudna postava v belem plašču. Kar je plašč padel z nje in Morris je zagledal prazne očesne dupline. Smrt se je režeče priklonila in pokimala z glavjo.

Polkovnik Morris je zatisnil oči, čez nekaj časa jih je pa zopet odprl. Ves šotor je bil poln čudnih okostnjakov in vsi so se gnetli okrog njegove postelje.

Ranjenčeve ustnice so se jele zopet premikati. — Kje je kdo? Recite, da se mi samo sanja, da to ni resnica. Nikogar ni tu!
 — Vem to, ničesar ni tu, nikogar.

policija dognala, da je Bernard njegov brat.
 Donald Coester je bil član elitnih klubov v Ameriki, kakor je recimo New York Yacht Club. Živel je v razkošju in sijaju. Ameriški »Who is Who« pravi o njem, da je bil rojen v Ameriki in da je študiral v Heidelbergu, kjer je bil na univerzi promoviran za doktorja filozofije in medicine. V resnici je pa mož sin italijanskega brivca, ki se je izselil v Ameriko in je v New Yorku živel v revščini. Geogra Dietricha, tretjega izmed bratov

Musioae, so že izsledili. Četrty brat Robert je bil tovarniški uslužbenec v Bridgeportu, kjer je nastopal pod imenom Robert Dietrich. Državno tožilstvo je ugotovilo, da so vse važne listine izgubile in zato ni pri rokah nobenih dokazov o veliki sleparski aferi iz leta 1913, ko je bil Musica obsojen na leto dni ječe zaradi milijonske sleparije, pozneje je bil pa pomilošen. 7 let pozneje je bil Musica obsojen radi krive prisage. Vse kaže, da je bil prisiljen svoje uslužbence, da so vse obremenilne dokaze odstranili.

Jutri bo prvi zimski dan

Jutri se prične na severni poluti zima, na južni pa poletje

Ceprav je pritisnil precej hud mraz že prejšnji teden, se bo vendar astronomična zima začela šele jutri ob 13.14, ko bo doseglo solnce najnižjo točko na svoji poti. Solčni žarki so padali v tem trenutku navpično na obratnik Kozoroga, ležeč 23.5° južno od ekvatorja, čdim se dvigne pri nas solnce danes opoldne samo 16.5° nad obzorje. To je začetek zime na severni poluti, obenem pa začetek poletja na južni poluti. Dočim je pa na jugu dan najdaljši, je pri nas na severu noč dvakrat tako dolga kakor dan.

Mi, prebivalci severne polute, smo na pragu zime, v začetku najbolj mrazega razdobja v našem pasu. V tem času smo vajeni mraza in dolgih noči. Vendar pa to ni točno, kajti moč noči bo danes strta, zmogoviti začne dan, ki bo polagoma naraščal. Res traja noč sedaj še polnih 16 ur, dočim odpade na dan samo 8 ur. Toda že čez nekaj tednov bo viden prirastek dneva. Že ob novem letu bo dan daljši za toliko, kolikor preskoči petelin čez prag, pravi naš narodni pregovor. Za Tri kralje

bo pa dan že celo uro daljši kakor je zdaj. To so vedeli ljudje že v davnih časih in so praznovali začetek zime kot konec zovražene teme. Še sedaj lahko zasledujemo ostanke teh svečanosti, ki so bile pa združene z božičnimi prazniki. S tem v zvezi je tudi srbski badnjak, nekak krvava proslava seziganja drevesa noči, simbola drevesa noči, simbola drevesa, pod katerim so si stari narodi predstavljali izvor teme. To je pa zdaj navaden božični običaj. Na podobne običaje naletamo pri drugih narodih.

Na prvotno proslavo dneva, ko se začne vračati solnce, se je pri tem že povsem pozabilo. Sicer pa ni čuda, ker ta proslava ni imela nikoli večje podlage in tako je zdaj prvi zimski dan bolj teoretična oznaka. Mraz pritiska navadno še več dni prej in zato se tudi meteorološki pričetek zime ne krije z astronomičnim. Ta čas je samo astronomična oznaka za začetek najbolj mrzlih dni v letu in znamenje, da so božični prazniki na pragu.

Strah sultana Abdula Hamida II.

Ob nedavni smrti turškega prezidenta Ataturka so bili obujeni spomini na bivšega sultana Abdula Hamida II. Ta sultan se je vse življenje bal, da bo umorjen. S tem je bilo vse življenje v Turčiji zelo otežkočeno. Tako je bilo v Carigradu strogo prepovedano hoditi ponoči po mestu. Kdor je hodil onoci po mestu, je veljal za zarotnika. Zato je bil v Carigradu običaj, da je ostal prijatelj pri prijatelju čez noč, če je že prišel k njemu.

Dokler je vladal v Turčiji Abdul Hamid II., so bili strogo prepovedani avtomobili, tramvaji, telefoni in vsi električni aparati. Vse to je veljalo za vražje izume, v katerih bi mogla prežati na sultana nevarnost. Nekot je zaprosil za avdienco pri sultanu inženjer, ki je hotel dobiti dovoljenje za neko strojno napravo. Ko ga je sultan vprašal, kaj je za to potrebno in ko mu je inženjer odgovoril, da potrebuje dinam, je dvignil sultan krik in vik, nesrečen inženjer je bil pa hitro odstranjen. Ime dinam je zvenelo v sultanovih ušesih eksplozivno. Misil je pač na dinamit.

Pridobivanje zlata v Južni Afriki

Največji zlatonosni rudniki so zdaj v Južni Afriki in krajini, ki se razprostira pod imenom Whit Waterstrand okrog mesta Johannesburga. Temna zlata žila, ki ji pravijo tam reef, se vleče nad 250 km daleč. Zlato kopljejo že nad 3.000 m globoko. S tem so se seveda znatno zvišali stroški pridobivanja zlata, a razam tega zlata ruda tako globoko pod zemljo nima več toliko zlata, kakor v zgornjih plasteh. Zato je pred leti že pretlita rudnikom nevarnost, da bodo obratovali z izgubo ali pa da bodo morali delo ustaviti. Ko so pa nekatere velike države, med njimi Ame-

rika in Anglija, opustile zlato valuto, je vrednost zlata na svetovnem tržišču zopet poskočila.

Zaradi povišanja splošnega indeksa in pod vplivom političnih razmer se je v Evropi povpraševanje po zlatu povečalo in zato je poskočila tudi njegova cena. Južni afriški rudniki delajo zdaj z znatnim dobičkom. In čeprav so se delovne razmere poslabšale, odkrivajo nove rudnike. Osrednja uprava zlatih rudnikov ima svoj sedež v Johannesburgu. To mesto je bilo ustanovljeno šele pred 50 leti in iz njega gre na leto za 100 milijonov funtov šterlingov zlata v London. V okolici Johannesburga se mnogo govori, da je to samo siva, pušča planina z bednimi začasnimi poslopi in kupi odpadkov. Zopet drugi pa vidijo tudi v teh kupih rude posebno lepoto.

Snaga v šanghajskem pristanišču

Šanghajsko pristanišče je eno najbolj snažnih na svetu. Voda je tam sicer umazano žolta, toda po nji ne plavajo razbiti zaboji, niti gnile pomaranče, ali vrčce in kosi lesa. Vse to stvari imajo svojo vrednost in Kitajci jih pobirajo v čolne, ki jim pravijo turisti v svoji nevednosti, beraški čolni. Ta označba pa ni točna. Čolni so ploščati in tako majhni, da zadostuje za vsakega samo en veslač. V njih sedi lastnik, njegova žena in nedorasli otroci. Vsi zbirajo odpadke. Kadar se ustavi v pristanišču velika trgovska ali vojna ladja, pripelje k nji čoln in sicer na oni strani, kjer mečejo iz nje odpadke. Angleške in ameriške vojne ladje se ne snažijo dan ali dva pred prihodom v Šanghaj. Zato se nabere v njih mnogih praznih steklenic, konzervnih škatlic, pa tudi živil, ki so jih proglasili zdravniki za neuzitna. Člani posadke spravljajo tudi stare obleke in tako je dobro poskrbljeno za obogatitev siromašnih Kitajcev.

Ko pripluje vojna ladja v pristanišče, jo ubero proti nji od vseh strani čolni in vsak veslač si prizadeva priveslati do nje prvi. Pri tem je seveda mnogo zmerjanja, preprlov in tudi pretepot. Posadka na ladji pa z zanimanjem opazuje to tekmovalno in nagradi zmagovalca s tem, da mu da najboljši odpadke. Ne dobi pa vsega. Čim je njegov čoln poln, se mora umakniti drugemu. Vojna ladja je v pristanišču ves čas obkoljena s kitajskimi čolni. Varčnim Kitajcem ne uide nobena malenkost. Steklenice in konzervne škatlice se dajo takoj vnovičiti, pokvarjena živila pa radi pojedajo prašički in kure. Na Kitajskem ima vsaka stvar svojo vrednost in vse se da prodati.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Dobrih pet minut je ležal polkovnik nepremično in onesvesčen. V silni vročici so jeli njegovi možgani zopet delovati.

Videl je starega Goodleya in mladeniča, kako vstopata v letalo, kako se letalo dviga in izginja nad drevesi.

Slišal je bobnenje groma in videl, kako se je nekje zablskalo. Potem je pa naenkrat zagledal Carterja, hitečega k strojnici in pred seboj je zagledal več sto postav.

On sam je držal v roki samokres in streljal. Pristikal je na petelinca, slišal pokanje strelcev in udarce petelinca na prazne naboje. Kar je začutil v glavi silno bolečino.

Prizor je izginil in izginila sta tudi njegova tovariša. Pustila sta ga v taborišču in zdej gresta sama skozi pragozd. Brezskrbna in vesela sta.

Kapitan Wills ju vodi in maha s palico. Oni ne slutijo, da se plazijo za njimi Indijanci. Treba jih je posvariti, biti morajo posvarjeni.

Ranjenču se blede v vročici.
 — Vsi bodo ubiti, Hales, Goodley, Carter, Walker, Wills in ta mladenič!

Ranjenec se je dvignil na postelji in z drhtečo roko je strgal mrežo proti moskitom. Po glavi mu je rojila ena sama misel. — Tovariši so v nevarnosti — moram jih opozoriti.
 Polkovnik Morris je zdrsnil s postelje in se postavil na noge. Njegovo telo se je treslo in že je kazalo, da bo izgubil ravnotežje in se zgrudil.
 Mrzlična, v bolnih možganih spočeta misel mu je pa vlila moči. — V nevarnosti so, rešiti jih moram,

si je ponavljal in presenetljivo trdnih korakov je stopal proti steni, kjer je imel samokres. Zopet se je optekel, toda snel je pas in si ga počasi opasal.

Se klobuk!
 Hotel se je pokriti, pa je že otipal obvezo.
 — Saj že imam klobuk na glavi, — je zamrmral in omahnil na stol.

Globoko je dihah in na obrazu so se mu prikazale potne srage. Tako je sedel nepremično in počival dobre tri minute. Potem je pa zopet vstal. Tovariši so v nevarnosti, — je pomislil in to ga je krepilo. Stopil je k izhodu iz šotora, odgnil zaveso in stopil iz njega. Pred očmi mu je plesalo vse v zelenkasto sivem zastoru. Trajalo je precej časa, predno so se jeli prikazovati predmeti iz te megle in predno so dobili svojo pravo obliko.

Polkovnik Morris se je naglo obrnil proti pragozdu. Zdelo se mu je, da je zaslišal radosten smeh. Prisluhnil je, toda v silni vročici so mu odpovedali čuti. Da, — čisto gotovo! Sliši besede in sicer jasno, zdej je jel nekdo celo prepevati.

Polkovnik Morris se je trpko zasmel. — Nesrečneži, ne slišijo, da jim je smrt za petami.
 Napel je vse svoje sile in se odmajal proti pragozdu.

V naslednjem trenutku se je pojavil na kraju taborišča mladi Gray. Videl je, kako izginja polkovnik med drevesi in hipoma mu je postalo vse jasno. Ranjenec se je bil v vročici prebuditil in zdej nekam beži, Mladenič je že hotel poklicati Carterja, pa se je ustrašil.